

Etablerade metoder för att nå tonårspatienten

SVENSK FÖRENING FÖR

Anna Gutniak, leg läk, specialist i allmänmedicin

Svensk förening för ungdomsmedicin,
Nordic network of adolescent medicine professionals,
UEMS Joint Committee on adolescent health

Lärandemål

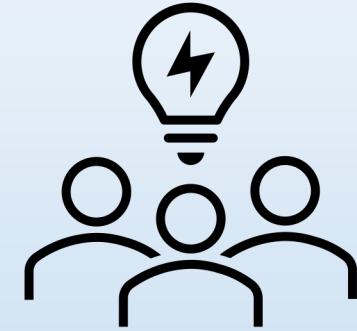
- Ange framgångsfaktorer i möten med patienter från tidig- till sen adolescens
- Känna till vad som karaktäriserar samtal som utgår från anamnesverktygen HEEADSSS och SSHADESS.

Vad funkar i möten med ungdomar?

Vad kan vi göra för att de ska

- känna sig välkomna?
- vilja engagera sig i sin vård?

Drygt 20 år med ungdomsvänlig vård!

Adolescent-friendly health services "An Agenda for Change", WHO 2002

- Accessible
- Acceptable
- Equitable
- Appropriate
- Effective

Det goda samtalet multi-taskar!

Samtalet syftar till att

- främja allians
- fiska skyddsfaktorer
- stärka skyddsfaktorer
- inhämta medicinsk information om aktuella tillståndet
- ge underlag för mognadsbedömning

Vilket sökord i journalmallen ger underlag för bedömning av

-risker/skyddsfaktorer, mognad, mötets upplägg,
diagnos, behandlingsregim, uppföljning?

En ungdomsvänlig konsultation

Patienten är huvudpersonen

Vi visar det med vårt kroppsspråk, vem vi hälsar på, hur vi placerar oss i rummet

Gemensam inledning med förälder

Vilka är vi, varför är vi här, vad/hur ska vi göra, hur lång tid ska det ta.

Enskilt samtal

Ev Informera om sekretess igen. Innan förälder kommer tillbaka: sammanfattning.
Något som är extra viktigt, eller som pat inte vill att förälder får veta?

Avslutning/sammanfattning (ungdom och vi berättar tillsammans)

Vad har framkommit, hur gör vi nu, vad är vems ansvar.

Att erbjuda vård som respekterar
rätten till sekretess är grundläggande.

Tydlighet och väl synlig/tillgänglig/
information är en viktig åtgärd.

*Position paper for the Society of Adolescent Health and Medicine, 2004
Santelli JS, 2020*

Alla inrättningar där unga söker vård
bör ha anslag med information om
tystnadsplikten.

Ungdom!

- Du har rätt att vara delaktig i besluten kring din vård och hälsa
- Vi har tystnadsplikt

Vi berättar gärna mer!

Information om tystnadsplikt

- Patienten anger den egentliga kontaktorsaken
- Ökad villighet att prata om känsliga ämnen
- Ökad sannolikhet att patienten kommer tillbaka
- Positivare inställning gentemot vårdgivaren

Ford, C.A. et al. JAMA, 1997

Berlan, E; Bravender, T. Confidentiality, consent, and caring for the adolescent patient. Curr Opin Pediatr. 2009

Grilo et al. Confidentiality discussions and private time with a health care provider for youth. J Adol H 2019

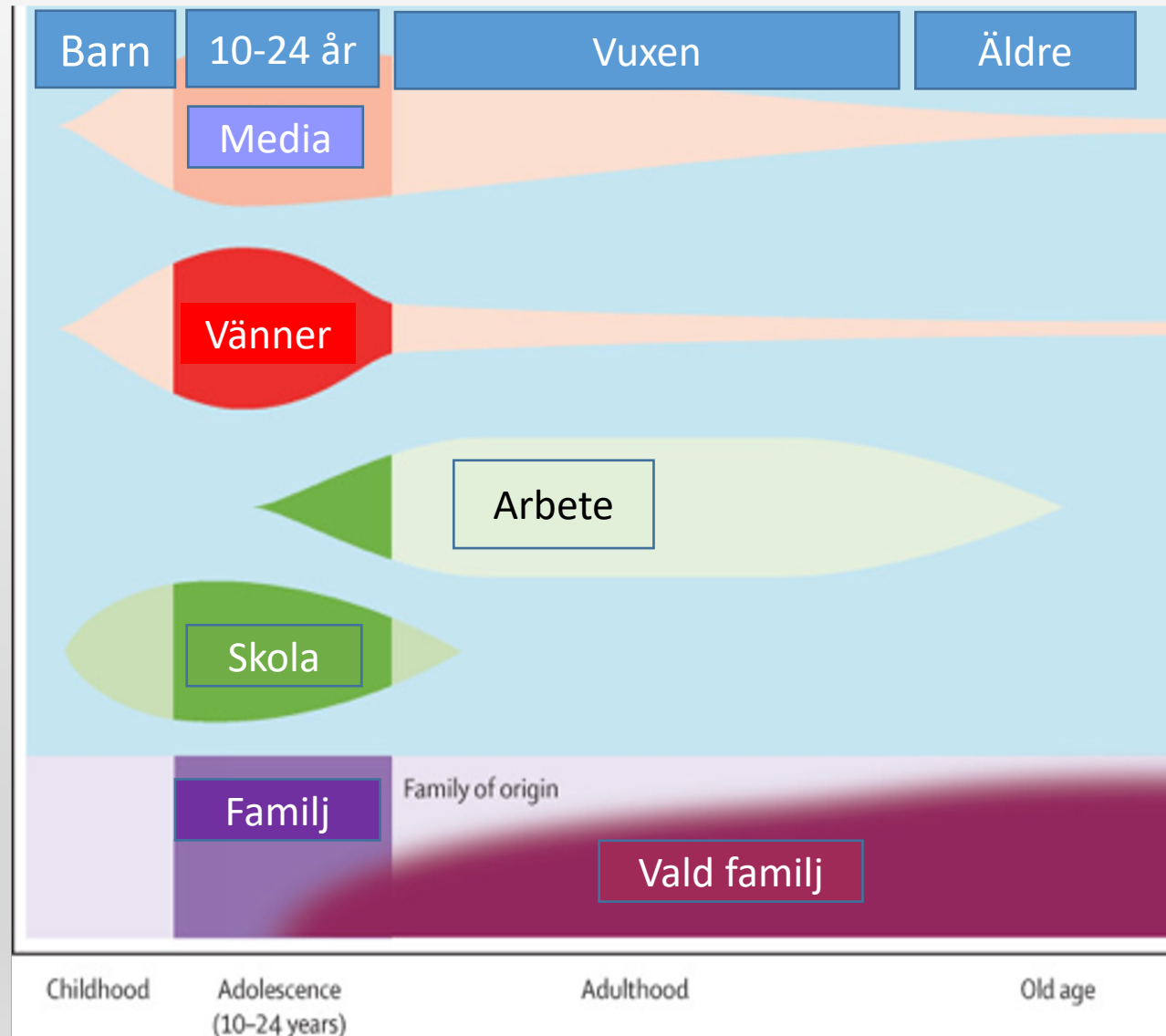
- Vågar ställa frågor om känsliga saker, t ex kropp, utseende, sex

Haraldsson et al, Scandinavian Journal of Primary Health Care, 2022

Styr förutsättningar för hälsobeteenden, egenvård.

Social arena

Patton et al. *Our future: a Lancet commission on adolescent health and wellbeing*. Lancet. 2016

HEEADSSS

internationell standard för ungdomsanamnes

- Hem
- Skola / jobb
- Mat, vikt, kropp
- Kompisar, fritid, intressen
- Droger, rusmedel
- Sexuell hälsa/relationer
- Egenomsorg
- Psykiskt mående

0 till 10

0

10

Snabbkoll

Uppvärmning

Hitta ingång

Förstå vad patienten värdesätter

I bakhuvudet:

Var passar jag in?

Vilka gillar mig?

Ser du mig?

Hur ser jag ut?

Klarar jag av?

Vem är jag?

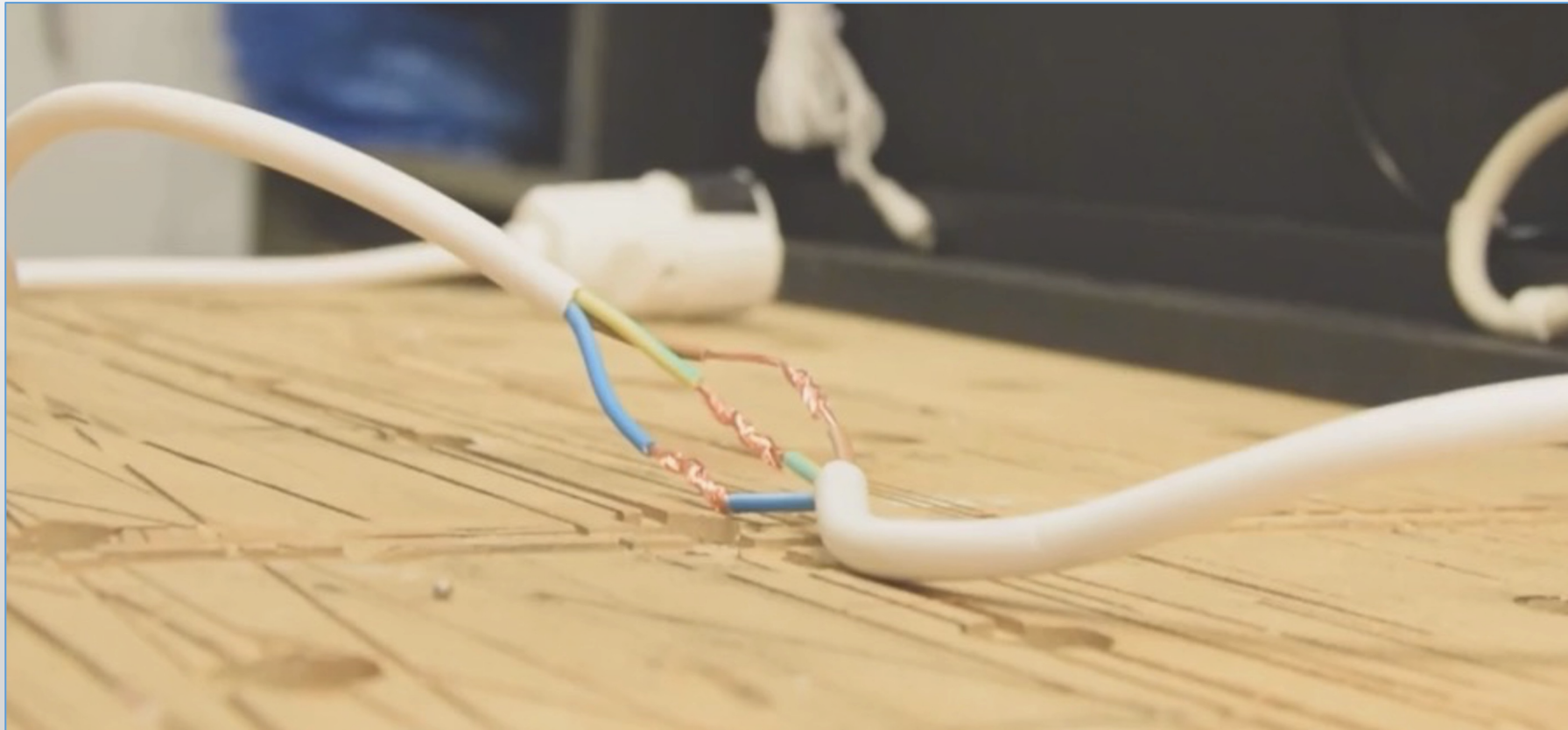

Kan jag bli älskad?

Duger jag?

Det hälsofrämjande och trygga mötet
– extra bra för den växande hjärnan!

Viktiga funktioner som skiljer ungdomshjärnan från barnets och den vuxnes

Belöning

Cirkadisk rytm

Tidshorisont

Utforskarlust

Exekutiv funktion

Känslointensitet

Tolkning av intryck

"On stage"

PINSAMT

God kognitiv kapacitet men känsligare för stress/hot

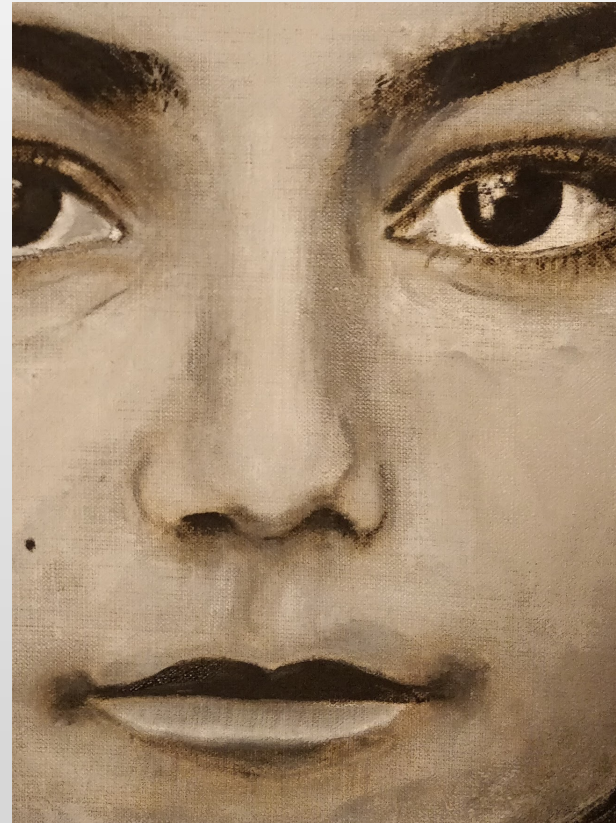

Photo by [Chien Nguyen Minh](#) on [Unsplash](#)

SSHADESS

Förslag på frågor?

Styrkor
Skolan
Hemma
Aktiviteter
Droger
Emotioner
Sexualitet
Säkerhet

Coble, C. et al, 2022
Teaching SSHADESS v HEADSS to Medical Students: Associations with Improved Communication and Increased Psychosocial Assessments

Ginsburg, K.R. and Ramirez, M.Z.B. (2020)
Reaching teens: Strength-based, trauma-sensitive, resilience-building communication strategies rooted in positive youth development. AAP.

Styrkor, resurser

- Sammanhang, mening (KASAM)
- Förtroende för vuxen
- Positiv skolgång
- Vänskapsrelationer
- Tilltro till förmåga att lösa problem

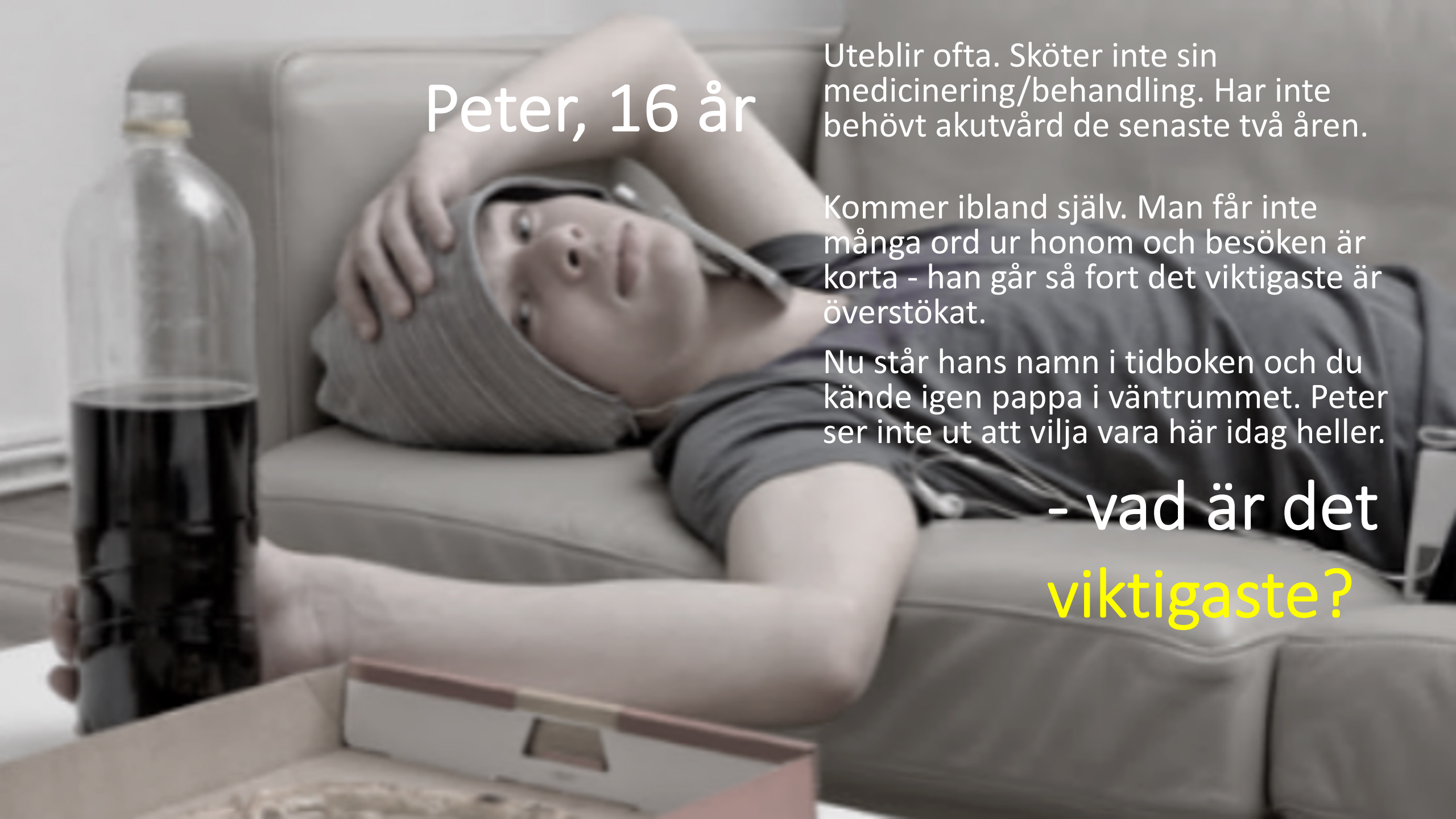
Fokus på det som fungerar

Var nyfiken på det som gått bra!

*Vad var det som gjorde att det blev av?
Hur lyckades du?*

**Se ungdomens förmåga.
'The problem-free talk'**

A young man, Peter, is lying on a grey couch. He is wearing a grey t-shirt and a grey beanie. He is holding a clear plastic bottle of dark liquid (likely soda) in his right hand. A pizza box is open on the floor in front of him. The background is a plain, light-colored wall.

Peter, 16 år

Uteblir ofta. Sköter inte sin medicinering/behandling. Har inte behövt akutvård de senaste två åren.

Kommer ibland själv. Man får inte många ord ur honom och besöken är korta - han går så fort det viktigaste är överstökat.

Nu står hans namn i tidboken och du kände igen pappa i väntrummet. Peter ser inte ut att vilja vara här idag heller.

- vad är det
viktigaste?

Hur ser en dag ut? "24h recall"

Kan vara bra om

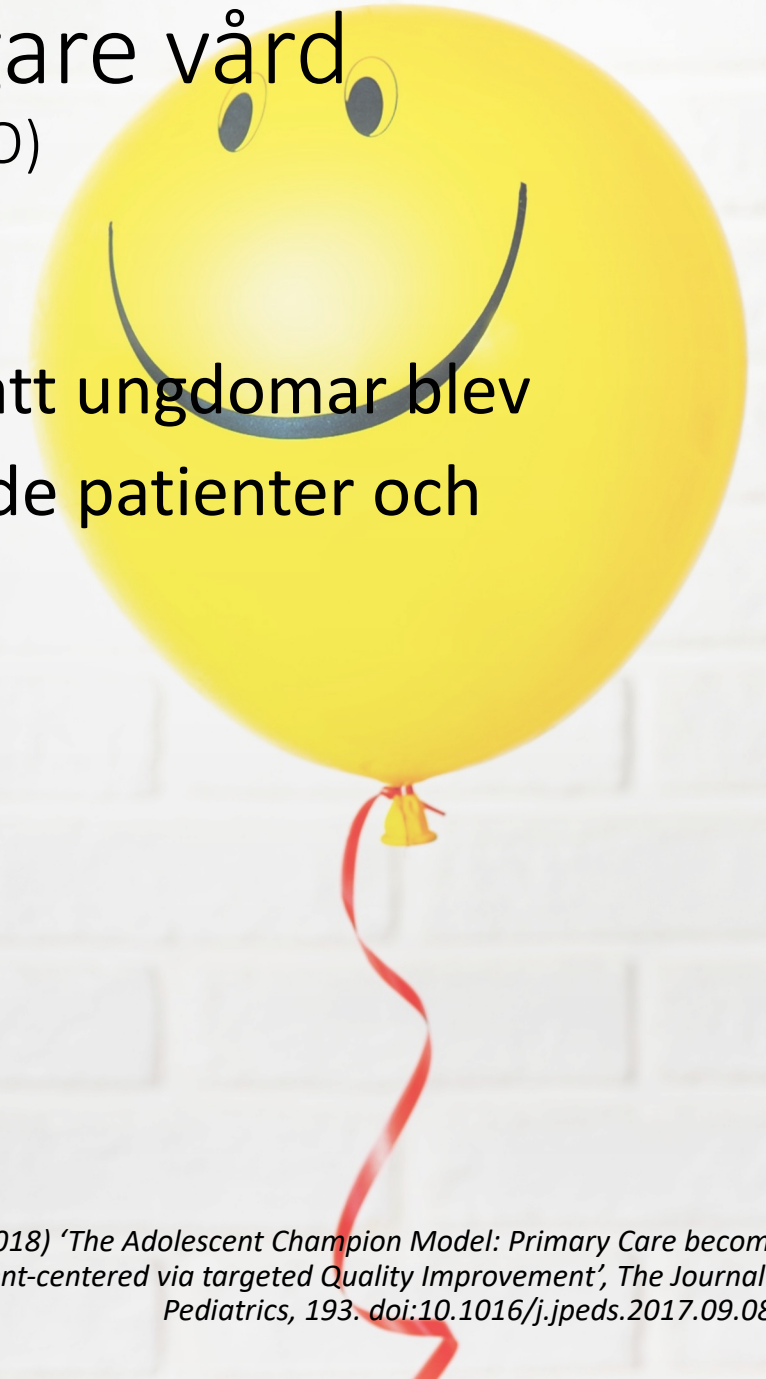
- ungdomen är i tidig adolescens
- anamnesen inte går ihop,
- vi vill inbjuda till narrativ

Förbättringsarbete för ungdomsvänligare vård

(Global Standards for Quality Health Care for Adolescents, WHO)

Utbildning i sekretess och icke-dömande attityd och att ungdomar blev rådfrågade: gav bättre vård och bemötande enligt både patienter och personal, med bestående resultat efter ett år.

Riley, M. et al. (2018) 'The Adolescent Champion Model: Primary Care becomes adolescent-centered via targeted Quality Improvement', *The Journal of Pediatrics*, 193. doi:10.1016/j.jpeds.2017.09.084.

Lärandemål

- Ange framgångsfaktorer i möten med patienter från tidig- till sen adolescens
- Känna till vad som karaktäriserar samtal som utgår från anamnesverktygen HEEADSSS och SSHADESS.

Tack!

agutniak@gmail.com

ungdomsmedicin@gmail.com

sffu.barnlakarforeningen.se

